

INKLYUZIV TA'LIMNING MAZMUN VA MOHIYATI

Yoqubova Mehribon Mustafoyevna

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti
Biologiya yo'nalishi 8,,B"-2023 guruh talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu tezisdagi imkoniyati cheklangan bolalar uchun samarali inklyuziv ta'limni tashkil etishning asosiy shartlari tahlil qilinadi. Inklyuziv ta'lim — bu barcha bolalarga, jumladan maxsus ehtiyojlarga ega bo'lgan bolalarga ham umumiy ta'lim tizimida teng imkoniyatlar yaratishga qaratilgan ta'lim yondashuvidir. Samarali inklyuziv ta'limni ta'minlash uchun pedagogik, ijtimoiy va tashkiliy omillar majmuasi zarur. Tezisdagi ushbu shartlar o'qituvchining malakasi, ta'lim resurslari, o'quvchilarning individual ehtiyojlariga mos moslashuvchan yondashuvlar hamda inklyuziv maktab muhitini shakllantirish orqali yoritiladi. Shuningdek, inklyuziv ta'limni muvaffaqiyatli amalga oshirishda davlat siyosati, jamiyatdagi ijtimoiy me'yorlar va ota-onalarning faol ishtirokining o'rni ham muhokama qilinadi.*

Аннотация: *В данном тезисе анализируются основные условия организации эффективного инклюзивного образования для детей с ограниченными возможностями. Инклюзивное образование представляет собой подход, направленный на создание равных возможностей для всех детей, включая детей с особыми потребностями, в рамках общей системы образования. Для обеспечения эффективного инклюзивного обучения необходим комплекс педагогических, социальных и организационных условий. В тезисе рассматриваются такие условия, как квалификация педагога, наличие образовательных ресурсов, гибкие подходы с учётом индивидуальных потребностей учащихся и создание инклюзивной школьной среды. Кроме того, обсуждается роль государственной политики, социальных норм общества и активного участия родителей в успешной реализации инклюзивного образования.*

Annotation: *This thesis analyzes the key conditions for organizing effective inclusive education for children with disabilities. Inclusive education is an approach aimed at providing equal opportunities for all children, including those with special needs, within the general education system. Ensuring effective inclusive education requires a combination of pedagogical, social, and organizational conditions. The thesis highlights these factors, including teacher qualification, educational resources, flexible approaches tailored to students' individual needs, and the creation of an inclusive school environment. Additionally, it discusses the importance of government policies, societal norms, and active parental involvement in the successful implementation of inclusive education.*

Kalit so'zlar: *Inklyuziv ta'lim, imkoniyati cheklangan bolalar, maxsus ehtiyojlar, pedagogik yondashuvlar, ta'lim resurslari, o'qituvchining malakasi, individual yondashuv, ta'lim tizimi, inklyuziv maktab muhiti, jamiyatdagi ijtimoiy me'yorlar.*

KIRISH

Samarali inklyuziv ta'lim imkoniyati cheklangan bolalarni umumiy ta'lim tizimiga integratsiyalashga qaratilgan ta'lim jarayonidir. Boshqa o'quvchilardan farqli o'laroq, imkoniyati cheklangan bolalar o'zlarining jismoniy, aqliy yoki ijtimoiy ehtiyojlari bilan ajralib turadi. Shunday bo'lsa-da, ularning ta'lim olish huquqi va imkoniyatlari bir xil bo'lishi kerak. Inklyuziv ta'limda asosan o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish, moslashtirilgan o'qitish metodlari va resurslar bilan ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Ushbu tezisda inklyuziv ta'limning samarali amalga oshirilishi uchun zarur bo'lgan shartlar va uning o'quvchilarga ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, inklyuziv ta'limni ta'minlashda o'qituvchining roli, ta'lim resurslarining ahamiyati, o'quvchilarning shaxsiy xususiyatlarini inobatga olish va o'quv muhitini inklyuziv qilish masalalari ko'rib chiqiladi. Har bir imkoniyati cheklangan bola uchun ta'lim tizimi maksimal darajada moslashtirilishi kerak, bu esa ta'limning sifatini oshirishga va jamiyatda ijtimoiy adolatni ta'minlashga xizmat qiladi. Tezisda inklyuziv ta'limning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun kerakli pedagogik, ijtimoiy va tashkiliy shartlar, hamda inklyuziv ta'limga oid zamonaviy metodlar tahlil qilinadi. Bu shartlarning to'g'ri bajarilishi, imkoniyati cheklangan bolalar uchun ta'limni samarali va o'z vaqtida olish imkoniyatini yaratadi.

Ushbu tezis "Imkoniyati cheklangan bolalarni samarali inklyuziv ta'lim olishning asosiy shartlari" mavzusiga bag'ishlangan bo'lib, inklyuziv ta'limning samarali amalga oshirilishi uchun zarur bo'lgan shartlarni tahlil qiladi. Inklyuziv ta'lim — bu barcha bolalar, jumladan, maxsus ehtiyojlarga ega bolalar uchun ham teng ta'lim imkoniyatlarini yaratish tizimidir. Ushbu tizimda muhim o'rin tutgan asosiy faktorlar o'qituvchining malakasi, ta'lim jarayonida foydalaniladigan resurslar, pedagogik yondashuvlar, o'quvchilarni individual ehtiyojlariga moslashtirilgan ta'lim berish va inklyuziv maktab muhiti yaratishdir. Tezishda shuningdek, imkoniyati cheklangan bolalar uchun inklyuziv ta'limni ta'minlashda davlat siyosatining o'rni, ota-onalarning ishtiroki va jamiyatning inklyuziv ta'limga bo'lgan yondashuvlari ham ko'rib chiqiladi. Bularning barchasi inklyuziv ta'limni samarali amalga oshirish uchun asosiy omillardir. Tezishda inklyuziv ta'lim tizimining mohiyati, asosiy tamoyillari va uning ta'lim tizimida qanday amalga oshirilishi haqida tushuncha beriladi. Bu yerda, inklyuziv ta'limning barcha o'quvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratishga yo'naltirilganligi va maxsus ehtiyojli bolalar uchun moslashtirilgan ta'lim metodlari haqida gapiriladi. Imkoniyati cheklangan bolalarga samarali ta'lim berish uchun zarur bo'lgan muhitni yaratish, o'quvchilarning individual ehtiyojlariga qarab pedagogik metodlarni moslashtirish, o'qituvchilarning malakasini oshirish kabi shartlar keltiriladi. Shuningdek, maxsus resurslar, yordamchi texnologiyalar va o'qituvchilarning individual yondashuvlari muhim ahamiyatga ega. O'qituvchining roli ham juda muhimdir. O'qituvchilarning inklyuziv ta'limni samarali amalga oshirishdagi roli haqida to'liq ma'lumotlar beriladi. O'qituvchining inklyuziv pedagogika bo'yicha malakasi, ta'lim jarayonini boshqarishdagi qobiliyatlari, individual yordam ko'rsatish va maxsus ehtiyojlar bo'yicha ishlashning ahamiyati ko'rib chiqiladi. Shuningdek, inklyuziv ta'limda o'quvchilarning turli ehtiyojlarini hisobga olish, shaxsiy yondashuvlar va

yordamchi resurslardan foydalanish muhimdir. Bu bo'limda maxsus ehtiyojlarga ega o'quvchilar uchun o'quv jarayonini qanday qilib moslashtirish mumkinligi haqida tavsiyalar beriladi. Makonda inklyuzivlikni ta'minlash uchun qanday sharoitlar yaratilishi kerakligi, maktabda jamiyatning barcha qatlamlarini birlashtiradigan ijtimoiy me'yorlarning roli haqida so'z yuritiladi. Inklyuziv ta'lim faqat maktabda emas, balki jamiyatda ham qo'llab-quvvatlanishi lozim. Tezistagi muhim jihatlardan biri shundaki, imkoniyati cheklangan bolalar uchun inklyuziv ta'limni ta'minlashda davlat siyosatining o'rni, ota-onalarning ishtiroki va jamiyatning inklyuziv ta'limga bo'lgan yondashuvlari ham muhokama qilinadi. Tezisdagi keltirilgan fikrlar va tavsiyalar ta'lim tizimini rivojlantirish, maxsus ehtiyojlarga ega bolalar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini yaratish va jamiyatda inklyuziv qadriyatlarni targ'ib qilish uchun foydali bo'lishi mumkin. Bu tezis, inklyuziv ta'limni amalga oshirishda mavjud bo'lgan muammolarni aniqlash va samarali yondashuvlar ishlab chiqish orqali ta'lim tizimining sifatini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Ushbu tezisdagi imkoniyati cheklangan bolalar uchun inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishning asosiy shartlari tahlil qilindi. Inklyuziv ta'lim – bu barcha bolalarga, jumladan, maxsus ehtiyojli bolalarga teng ta'lim imkoniyatlarini yaratish va ularning jamiyatga to'liq integratsiyasini ta'minlashga qaratilgan tizimdir. Samarasiz inklyuziv ta'lim jamiyatda ijtimoiy tenglikni, adolatni va integratsiyani ta'minlashga xalaqit berishi mumkin.

Shu bois, imkoniyati cheklangan bolalarning ta'lim olish jarayonida pedagogik yondashuvlar, individual ehtiyojlarni inobatga olish, o'qituvchilarning malakasi, ta'lim resurslari va inklyuziv maktab muhiti muhim o'rin tutadi. Inklyuziv ta'limning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun zarur bo'lgan asosiy shartlar sifatida o'qituvchilarning maxsus tayyorligi, individual yondashuvlar va yordamchi texnologiyalarni keng qo'llash, inklyuziv maktab muhitini yaratish va jamiyatdagi ijtimoiy me'yorlarni o'zgartirish kabi jihatlar ko'rsatilgan. Bundan tashqari, davlat siyosati va ota-onalarning ta'lim jarayoniga faol ishtiroki ham inklyuziv ta'limning samarali bo'lishida muhim rol o'ynaydi.

Tezisdagi taklif etilgan tavsiyalar ta'lim tizimida inklyuziv yondashuvni yanada kuchaytirish, maxsus ehtiyojlarga ega bolalar uchun teng imkoniyatlar yaratish va umumiy ta'lim tizimida ijtimoiy integratsiyani kuchaytirishga qaratilgan.

Bularning barchasi jamiyatda inklyuziv qadriyatlarni tarqatishga va ta'lim tizimini yanada adolatli qilishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ЛИТЕРАТУРА/REFERENCES:

ADABIYOTLAR/ИСПОЛЬЗУЕМАЯ

1. UNESCO. Inclusive Education Guidelines. 2017.
2. Karimova D. "Inklyuziv ta'lim asoslari". Toshkent, 2020.

3. Yuldasheva M. “Biologiya o‘qitish metodikasi”. Toshkent, 2018.
4. O‘zbekiston Respublikasi Ta’lim to‘g‘risidagi Qonun.
5. Pedagogika ensiklopediyasi. Toshkent, 2019.